

Utlåtande 2004:191 RVIII (Dnr 307-4244/2004)

Stockholms handlingsprogram för skydd mot olyckor, brandförsvarets del

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande
Brand- och räddningsnämndens förslag till handlingsprogram för
skydd mot olyckor, brandförsvarets del, godkänns, *bilaga 2*.

Föredragande borgarrådet Viviann Gunnarsson anför följande.

Bakgrund

Enligt lag om skydd mot olyckor, SFS 2003:778, skall samtliga kommuner i landet beskriva sitt förebyggande och skadeavhjälpande arbete i kommunala handlingsprogram. Handlingsprogrammet förutsätts antas av kommunfullmäktige inför verksamhetsåret 2005. Kommunfullmäktige skall därefter anta ett nytt handlingsprogram för varje mandatperiod.

Handlingsprogrammet skall i första hand behandla olyckor som föranleder räddningsinsats. Vidare skall hänvisning kunna göras till aktuella styrdokument för räddningstjänsten som beredskapsinstruktion, tillsynsplan samt plan för Stockholms stads ledningsorganisation vid allvarliga kriser.

Brandförsvarets del av handlingsprogrammet skall ersätta räddningstjänstplanen från 1977 som upprättats enligt dåvarande räddningstjänstlagen, SFS 1986:1102.

Brand- och räddningsnämnden beslutade den 15 oktober 2004 att föreslå kommunfullmäktige att fastställa förslag till handlingsprogram för skydd mot olyckor, brandförsvarets del.

Remisser

Ärendet har för synpunkter remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret tillstyrker förslaget och ställer sig delvis bakom nämndens förslag till handlingsprogram men förordar en flexibel uttryckningsstyrka med en medelbemanning under året på 74.

Mina synpunkter

När den nya lagen om skydd mot olyckor ersätter den gamla räddningstjänstlagen, vid årsskiftet 2004/2005, ställs Stockholms stad inför nya och ändrade förutsättningar. Den nya lagen är utformad mer som en ramlag än tidigare, vilket ger kommuner större flexibilitet men också större ansvar. Brandförsvaret har därför genomfört ett omfattande arbete med att ta fram ett handlingsprogram som ska ersätta tidigare räddningstjänstplan.

Kommunfullmäktige beslutade den 7 juni 2004 om en ändring i räddningstjänstplanen för att öka flexibiliteten i utryckningsorganisationen. Den huvudsakliga ändringen var att utryckningsorganisationens bemanning ska uppgå till minimum 74 man och om sjukfrånvaro anmäls i direkt anslutning till det aktuella arbetspasset ska övertidstjänstgöring ej inkallas under förutsättning att den för passet gällande analysen av risk- och hotbilden inte visar annat samt att minimibemanningen inklusive täckstyrkan får inte understiga 71 man. En enig brand- och räddningsnämnd förordar att detta beslut fortfarande ska gälla.

Jag anser att det nu föreslagna handlingsprogrammet är ett steg mot en ökad flexibilitet som är positiv för Stockholms stad. Det nya handlingsprogrammet innebär ett stort och nytt steg för kommunens sätt att arbeta och kan självklart utvecklas ännu mer. Men innan ytterligare anpassningar vidtas bör det nu föreslagna programmet utvärderas. Brand- och räddningsnämnden har bl.a. givit brandförsvaret i uppdrag att utvärdera hanteringen med minsta bemanning och ökad flexibilitet vid hantering av övertid i anslutning till passets början vilket bör redovisas för nämnden efter sommaren 2005.

Den nya lagen ger även kommunerna möjlighet att se på skydd mot olyckor ur ett större perspektiv, där alla förvaltningar och bolag är delaktiga med sin riskbild för respektive verksamhet och med planer för att undvika olyckor. Därför har vi i budgeten för 2005 gett stadsledningskontoret tillsammans med brandförsvaret i uppdrag att ta fram ett handlingsprogram för staden i sin helhet. Arbetsgruppen, där stadsledningskontoret är sammankallande, är inne i

slutfasen med sitt arbetet. Efter att förslaget remitterats ska även huvudprogrammet beslutas av kommunfullmäktige. Kommunstyrelsen ska inom kort redovisa ett förslag på handlingsprogram för skydd mot olyckor för Stockholms stad i sin helhet.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden *Sten Nordin* och *Mikael Söderlund* (båda m) och *Jan Björklund* (fp) enligt följande.

Stockholms totala katastrofberedskap behöver höjas. Räddningsverksamhetens samlade brister gör att det är svårt att se det föreslagna handlingsprogrammet som tillräckligt för att lösa stadens brist på katastrofberedskap. Flexibilitet är viktigt, men att minska bemanningen är i det längre perspektivet fel håll att gå. Stockholmarna måste garanteras en rimlig säkerhet och beredskap för såväl storskaliga katastrofer som mindre olyckor. Det innebär att även den materiella standarden hos brandförsvaret måste ökas.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

Brand- och räddningsnämndens förslag till handlingsprogram för skydd mot olyckor, brandförsvarets del, godkänns, *bilaga 2*.

Stockholm den 1 december 2004

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNIKA BILLSTRÖM

Viviann Gunnarsson

Anette Otteborn

Särskilt uttalande gjordes av *Kristina Axén Olin*, *Sten Nordin* och *Mikael Söderlund* (alla m) och *Lotta Edholm* och *Ann-Katrin Åslund* (båda fp) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (m) och (fp) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Enligt lag om skydd mot olyckor, SFS 2003:778, skall samtliga kommuner i landet beskriva sitt förebyggande och skadeavhjälpande arbete i kommunala handlingsprogram. Handlingsprogrammet förutsätts antas av kommunfullmäktige inför verksamhetsåret 2005. Kommunfullmäktige skall därefter anta ett nytt handlingsprogram för varje mandatperiod.

Handlingsprogrammet skall i första hand behandla olyckor som föranleder räddningsinsats. Vidare skall hänvisning kunna göras till aktuella styrdokument för räddningstjänsten som beredskapsinstruktion, tillsynsplan samt plan för Stockholms stads ledningsorganisation vid allvarliga kriser.

Brandförsvarets del av handlingsprogrammet skall ersätta räddningstjänstplanen från 1977 som upprättats enligt dåvarande räddningstjänstlagen, SFS 1986:1102.

Brand- och räddningsnämnden beslutade vid sammanträde 15 oktober 2004 att föreslå kommunfullmäktige att fastställa förslag till handlingsprogram för skydd mot olyckor, brandförsvarets del.

Ärendet har därefter remitterats till stadsledningskontoret, där det beretts av finansavdelningen.

Brand- och räddningsnämnden beslutade den 15 oktober 2004 att föreslå kommunfullmäktige att,

1. godkänna föreliggande förslag till brandförsvarets del av "Stockholms handlingsprogram för skydd mot olyckor", under förutsättning att
2. Meningen ...För att säkra denna förmåga bör utryckningsorganisationen uppgå till 74 man i årsmedelvärde stryks.
3. Ersätta meningen med: .. För att säkra denna förmåga ska utryckningsorganisationens bemanning uppgå till minimum 74 man. Om frånvaro anmäls i direkt anslutning till det aktuella arbetspasset ska övertidstjänstgöring ej inkallas under förutsättning att den för passet gällande analysen av risk- och hotbilden inte visar annat. Minimibemanningen inklusive täckstyrkan får inte understiga 71 man.
4. En utvärdering av hanteringen med minsta bemanning och ökad flexibilitet vid hantering av övertid i anslutning till passets början bör föreläggas nämnden efter sommaren 2005.
5. Larmbehandlingstid och framkomsttid ska redovisas var för sig till nämnden.
6. Överlämna förslaget till kommunfullmäktige för beslut.
7. Därutöver anföra.

Nämnden har beslutat om en mer flexibel hantering av minimibemanningen i juni 2004. I detta beslut ingick att frånvaro som anmäls i omedelbar anslutning till passets början inte behöver besättas med övertidstjänstgörande personal om en analys av risk- och hotbilden utvisar att detta inte innebär en risk. Nämnden anser att detta steg mot ökad flexibilitet bör utvärderas innan ytterligare anpassningar kan göras. En sådan utvärdering bör föreläggas nämnden efter sommaren 2005.

Utryckningstiden är ett viktigt kvalitetsmått. Det är också bra att kombinera detta med larmtiden för att få den totala tiden från larm till att räddningstjänsten är på plats. Nämnden önskar till sig få redovisat dessa tider i ett nyckeltal samt vardera tiden för sig i andra nyckeltal.

Yttrande anfördes av brandchefen, *bilaga 1*.

Brandförsvarets tjänsteutlåtande den 4 oktober 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Förslag till beslut

Brand- och räddningsnämnden godkänner föreliggande förslag till brandförsvarets del av "Stockholms handlingsprogram för skydd mot olyckor" och föreslår kommunfullmäktige anta detsamma.

Bakgrund

Enligt Lag om skydd mot olyckor, SFS 2003:778, skall samtliga kommuner i landet beskriva sitt förebyggande och skadeavhjälpande arbete i kommunala handlingsprogram. I detta tjänsteutlåtande redovisas förslag till brandförsvarets del av "Stockholms handlingsprogram för skydd mot olyckor". Handlingsprogrammet förutsätts antas av kommunfullmäktige innan den 1 januari 2005. Därefter skall handlingsprogram antas av fullmäktige för varje mandatperiod.

Brandförsvarets förslag till handlingsprogram avgränsas till olyckor som föranleder räddningsinsats och avser endast brandförsvarets verksamhet i Stockholms stad. Verksamheten i Solna, Sundbyberg och Lidingö beskrivs i respektive kommuners handlingsprogram.

Brandförsvarets arbete med handlingsprogrammet har bedrivits i projektform. Syftet med projektet har varit att ta fram ett förslag till brandförsvarets del av Stockholms stads handlingsprogram för skydd mot olyckor att ingå i stadens övergripande handlingsprogram.

Handlingsprogrammet skall i första hand behandla olyckor som föranleder räddningsinsats och ställas upp utifrån olyckans fem skeden, d.v.s. förhindra, lindra, förbereda och avhjälpa samt olyckans efterarbete.

Vidare skall hänvisningar kunna göras till aktuella styrdokument för räddningstjänsten som exempelvis beredskapsinstruktion, tillsynsplan samt plan för Stockholms stads ledningsorganisation vid allvarliga kriser.

Brandförsvarets del av handlingsprogrammet skall ersätta räddnings- tjänstplanen från 1997, som upprättats enligt dåvarande räddnings- tjänstlagen, SFS 1986:1102.

Ärendets beredning

Detta tjänsteutlåtande har beretts inom brandförsvarets utvecklings- avdelning. Utarbetandet av handlingsprogrammet har genomförts i projektform med särskild projektgrupp inom brandförsvaret. Arbetet har kontinuerligt avrapporterats i styrgrupp med företrädare för förvaltnings- ledningen och personalorganisationerna.

Brand- och räddningsnämnden har informerats vid ordinarie samman- träden den 22 juni och 23 september samt vid arbetsmöte den 30 september 2004.

Förhandling enligt 11 § medbestämmandelagen har genomförts den 29 september och den 1 oktober 2004.

Samråd har under hand skett med Statens Räddningsverk, Länsstyrelsen och räddningstjänsterna i Stockholms län.

Innan handlingsprogrammet antas av kommunfullmäktige kommer, i enlighet med 3 kap. 8§, samråd att ske med "de myndigheter som kan ha väsentligt intresse i saken".

Förvaltningens förslag

Föreliggande förslag till handlingsprogram utgör således brandförsvarets del av stadens samlade handlingsprogram benämnt "Stockholms handlingsprogram för skydd mot olyckor". Detta samlade program skall ge en övergripande bild av stadens ambition och inriktning med avseende på säkerhet och trygghet och utgöra en plan för framtida utveckling. Det skall också beskriva pågående och kommande aktiviteter inom området.

Stockholms brandförsvars förslag till handlingsprogram har i huvudsak disponerats efter olyckans skeden. Sålunda beskrivs riskbild, övergripande mål och arbetssätt, skadeförebyggande arbete, skadeavhjälpande verksamhet och hantering av olyckor. Vidare beskrivs brandförsvarets organisation, operativ samverkan med andra räddningstjänster, samverkan med aktörer för att förbereda räddningsinsatser samt beskrivs räddningstjänsten under höjd beredskap. Slutligen redogörs för de styrdokument som beskriver brandförsvarets verksamhet utifrån handlingsprogrammet. 3 kap. 8§ Lag om skydd mot olyckor, föreslås nämnden godkänna förslaget till handlingsprogram och hemställa att kommun- fullmäktige antar detsamma.

REMISSER

Ärendet har för synpunkter remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande den 17 november 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontorets synpunkter

Stadsledningskontoret konstaterar att föreliggande program i generella drag beskriver nämndens arbets- och ansvarsområden inom Stockholms stad. Även samverkan med andra räddningstjänster och närliggande myndigheter beskrivs samt de styrdokument som reglerar specifika delar av nämndens verksamhet.

Förvaltningen föreslår i handlingsprogrammet att utryckningsorganisationens bemanning ska uppgå till 74 man i årsmedelvärde i enlighet med nämndens beslut i juni 2004 om flexibel hantering av minimibemanningen. Nämnden går enhälligt emot förvaltningens förslag enligt nämndens protokoll från den 15 oktober 2004 och beslutar därvid om en minimibemanning om 74 man. Endast om frånvara anmäls i direkt anslutning till arbetspassets början och aktuell riskbild så medger får utryckningsstyrkans bemanning underskrida 74 personer. Minimibemanningen inklusive täckstyrkan får inte underskrida 71 man.

Stadsledningskontoret ställer sig med anledning av ovanstående delvis bakom nämndens förslag till handlingsprogram och anför följande.

Handlingsprogrammet redogör på ett tydligt sätt för hur nämnden avser att bedriva både det skadeförebyggande och skadeavhjälpande arbetet. Handlingsprogrammet behandlar olyckor som föranleder räddningsinsats och är uppställt efter en olyckas fem skeden; förhindra, lindra, förbereda, avhjälpa och efterarbета.

Stadsledningskontoret är av uppfattningen att kvaliteten på nämndens verksamhet och risken för stockholmarna inte är direkt avhängig av det exakta antalet i utryckningsstyrkan utan bör kunna avgöras utifrån aktuell riskbild. Stadsledningskontoret förordar därför en flexibel utryckningsstyrka med en medelbemanning under året på 74 personer i likhet med förvaltningens förslag.

Brand- och räddningsnämnden föreslår att förvaltningen härnäst skall redovisa larmtid och utryckningstid separerade var för sig. Larmtiden är den tid som åtgår för SOS alarm att styra ett larm till rätt instans, utryckningstiden är den tid som åtgår för brandförsvaret att komma fram med insatsstyrka efter det att larm har mottagits från SOS alarm. Stadsledningskontoret tycker, i likhet med nämnden, att utryckningstiden är ett adekvat kvalitetsmått på en betydelsefull del av nämndens verksamhet, varför den bör särredovisas från larmtiden. Larmtiden ligger utanför nämndens rådighet samtidigt som den är intressant ur aspekten "totaltid från larm till insats", varför den bör redovisas till nämnden.

Nämndens förslag betonar vikten av uppföljningsarbete efter olyckor som medfört räddningsinsatser. Åtgärderna ska syfta till att klarlägga orsakerna till olyckan, dess

förlopp och hur räddningsinsatsen genomfördes. Dessa parametrar skall sammanställas och analyseras och återförs till berörda parter för att därigenom utveckla metoder och angreppssätt på ett systematiskt sätt.

Stadsledningskontoret konstaterar att en stor del av detta arbete redan tidigare utförts men ser positivt på att nämnden på detta sätt systematiserar frågor om uppföljning och erfarenhetsåterföring både inom den egna verksamheten och till övriga berörda nämnder och aktörer.

Stadsledningskontoret anser att nämndens förändring av förvaltningens förslag angående bemanningen kan få konsekvenser för verksamheten i form av högre kostnader för övertid. Stadsledningskontoret kan utöver det inte utläsa av förslaget att det får konsekvenser för nämndens kostnader eller intäkter och förutsätter därför att den verksamhet som programmet syftar till att styra genomföras inom befintlig budget.

Bilaga 1

Brand- och räddningsnämnden beslutar att brandchef Hans Lagerhorn får yttra sig i ärendet, samt att yttrandet förs till protokollet.

Yttrande av brandchef Hans Lagerhorn

En av förutsättningarna för att brandförsvaret skall lyckas att hålla sig inom årets budgetramar är just möjligheten att anpassa den operativa beredskapen, vilket också framfördes i budgetunderlaget för 2005. I och med brand- och räddningsnämndens beslut blir nu detta betydligt svårare.

Förvaltningen anser att flexibiliteten i bemanning innebär en bättre säkerhet och större trygghet för stadens befolkning. Detta ger dessutom vår personal bättre möjlighet till övning och utbildning.

Stockholms handlingsprogram för skydd mot olyckor

Brandförsvarets del

2004

Innehåll

INNEHÅLL	
INLEDNING	
AVGRÄNSNINGAR	
RISKBILD	
ÖVERGRIPANDE MÅL FÖR BRANDFÖRSVARET.....	
ÖVERGRIPANDE ARBETSSÅTT	
BRANDFÖRSVARETS SKADEFÖREBYGGANDE ARBETE.....	
<i>Brandförsvarets åtgärder för att förhindra olyckor samt lindra olyckors</i> <i>konsekvenser med förebyggande åtgärder</i>	
<i>Organisation.....</i>	
<i>Sotning och brandskyddskontroll.....</i>	
BRANDFÖRSVARETS SKADEAVHJÄLPANDE VERKSAMHET.....	
<i>Att förbereda räddningsinsats</i>	
<i>Alarmering</i>	
<i>Samverkan.....</i>	
<i>Att hantera olyckor</i>	
<i>Räddningstjänst under höjd beredskap</i>	
ÅTGÄRDER EFTER GENOMFÖRD RÄDDNINGSSINSATS	
<i>Olycksundersökningar och återföring av erfarenheter till det</i> <i>olycksförebyggande och skadeavhjälpande arbetet</i>	
<i>Dokumentation av räddningsinsats.....</i>	
BILAGA 1, STOCKHOLMS HAMNOMRÅDEN, ANSVAR VID SJÖ- OCH FLYGOLYCKOR	
BILAGA 2, STOCKHOLMS HAMNOMRÅDEN, ANSVAR VID UTSLÄPP AV SKADLIGT ÄMNE	
 BILAGA 3, STYRDOKUMENT OCH PLANER	
BILAGA 4: BRANDFÖRSVARETS DISTRIKTSINDELNING.....	

Inledning

Detta är Stockholms Brandförsvars handlingsprogram för förebyggande verksamhet och räddningstjänst i enlighet med Lag om skydd mot olyckor, SFS nr 2003:778, 3 kap 3§ samt 8§. Handlingsprogrammet ingår som en del av Stockholms stads övergripande handlingsprogram för skydd mot olyckor. Enligt lagen ska handlingsprogrammen antas av kommunfullmäktige för varje mandatperiod. Den nya lagstiftningen ger kommunen följande uppdrag:

- Samordning av samhällets åtgärder för skydd mot olyckor
- Underlätta enskildes arbete med skydd mot olyckor
- Utföra tillsyn
- Ansvara för sotning och brandskyddskontroll
- Utföra räddningstjänst
- Undersöka olyckor

Det första uppdraget beskrivs i Stadens övergripande handlingsprogram, de fem övriga beskrivs i detta dokument.

Avgränsningar

Brandförsvarets handlingsprogram avgränsas till olyckor som föranleder räddningsinsats. Handlingsprogrammet avser endast brandförsvarets verksamhet i Stockholms stad, verksamheten i Solna, Sundbyberg samt Lidingö beskrivs i respektive kommuners handlingsprogram.

Riskbild

För att den enskilde medborgaren ska sättas i centrum i stadens arbete med skydd mot olyckor har nedanstående riskmiljöer definierats. De olyckor som föranleder räddningsinsatser inom stadens gränser kan i hänföras till någon av dessa riskmiljöer:

- Bostäder
- Trafikmiljö
- Arbetsplatser
- Inrättningar för vård, omsorg eller utbildning
- Stadens publika lokaler och offentliga miljöer

Merparten av dödsolyckorna som föranleder insats från brandförsvaret inträffar vid bränder i bostäder samt vid trafikolyckor. Dessutom sker varje år dödsolyckor i stadens offentliga miljöer i form av drunkningar och olyckor med spårbunden trafik.

Dödsfall vid bränder i andra miljöer än bostäder är ovanliga i Stockholm. Det finns dock potential för svåra bränder i stadens komplexa byggnadsverk om det inbyggda brandskyddet skulle fallera. Speciellt känsliga är anläggningar under mark

samt samlingslokaler. En stor andel av bränderna är anlagda, främst i den offentliga miljön.

Det finns dessutom en potential för stora olyckor inom stadens trafiksystem: Olyckor med bussar, flygplan, spårbunden trafik, passagerarfärjor samt farliga ämnen kan generera olyckor med ett stort antal skadade.

Det förekommer ofta evenemang där stora folkmassor är samlade på små ytor, där en olycka kan få stora konsekvenser. Exempel på detta kan vara panik i folkmassor, bränder, explosioner eller utsläpp av farliga ämnen.

I Stockholm är det i förhållande till folkmängden få industrier eller andra verksamheter som hanterar farliga ämnen i några större kvantiteter. Brandförsvaret upprätthåller en aktuell lista över anläggningar där verksamheten kan innebära fara i samband med olycka enligt Lag om skydd mot olyckor, 2 kap. 4§. Mot vissa av dessa anläggningar är brandförsvaret skyldigt att redovisa en speciell insatsplanering. På grund av Stockholms befolkningstäthet kan en olycka inom en anläggning med hantering av farliga ämnen få svåra konsekvenser.

På senare år har ett antal terroristattentat förövats på olika platser i världen. Enligt tillgängliga hotbilsbedömningar förefaller dock inte Sverige vara något primärt mål för internationell terrorism. Som rikets huvudstad är dock Stockholm ett mer troligt mål för denna typ av händelser än landet i övrigt, mycket på grund av de utländska beskickningar som finns i staden. Staden kan dessutom påverkas av följdverkningar av stora attentat eller konflikter på andra håll i världen. Det har dessutom förekommit sabotageförsök av olika slag som inte direkt kan kallas terrorism.

I Stockholms finns risk för allvarliga samhällsstörningar till följd av olyckor, även efter tämligen lindriga olycksscenarier. Detta gäller t.ex. efter olyckor med väg- eller spårtrafik, översvämningar, utsläpp av farliga ämnen samt bränder i kulvertar för el och tele-/datatrafik.

En närmare beskrivning av olycksriskerna i Stockholm finns i rapporten **”Stadens riskbild”**, som brandförsvaret håller kontinuerligt uppdaterad.

Övergripande mål för Brandförsvaret

Brandförsvarets verksamhet syftar till att:

- Minimera antalet skadade och döda till följd av olyckor som föranleder räddningsinsats.
- Minimera samhällets kostnader för skador på egendom till följd av olyckor som föranleder räddningsinsats.
- Motverka bestående skador på värdefull kultur- och naturmiljö till följd av olyckor som föranleder räddningsinsats.
- Trygga säkerheten avseende olyckor som föranleder räddningsinsats i de samhällsmiljöer där den enskilde individen själv saknar möjlighet att påverka sin säkerhet.

Detta ska brandförsvaret uppnå genom följande arbetssätt i stadens olika riskmiljöer, samt genom att arbeta aktivt med säkerheten i de objekt som kan hota dessa miljöer:

Bostäder

Verka för en god brandsäkerhet i bostäder samt genomföra effektiva räddningsinsatser vid olyckor i bostadsbebyggelse.

Trafikmiljö

Genomföra effektiva räddningsinsatser vid trafikolyckor i vägtrafik, spårbunden trafik, sjöfart och luftfart samt medverka till en säker trafikmiljö.

Arbetsplatser

Bistå ägares/nyttjanderättshavares arbete för en god brandsäkerhet samt genomföra effektiva räddningsinsatser vid olyckor på arbetsplatser i staden.

Vård, omsorg och utbildning

Verka för att ingen skadas eller omkommer i bränder i anläggningar för vård, omsorg och utbildning samt genomföra effektiva räddningsinsatser mot olyckor i dessa objekt.

Stadens publika lokaler och offentliga miljöer

Verka för att ingen skadas eller omkommer i bränder i stadens publika lokaler och offentliga miljöer samt genomföra effektiva räddningsinsatser vid olyckor i stadens publika lokaler och offentliga miljöer.

Övergripande arbetssätt

Etiska värderingar

Brandförsvaret ska behandla alla lika. Ett särskilt fokus ska läggas på tryggheten i de situationer och miljöer där den enskilde individen inte själv rör över sin säkerhet mot olyckor. Detta gäller t.ex. vid vård, omsorg, utbildning samt vistande i publika lokaler och offentliga miljöer.

Riskinventering, analys, återkoppling och informationsspridning

Brandförsvarets verksamhet ska bygga på en noggrann uppföljning och utvärdering av stadens riskbild. Detta görs dels genom att kartlägga stadens egen olyckstopografi, dels genom att inhämta erfarenheter från omvärlden. Alla olyckor som leder till räddningsinsats från Brandförsvaret ska undersökas, och därtill ska speciella riskkällor med potential för stora konsekvenser bedömas på ett analytiskt sätt. Utifrån detta ska riskbilden inventeras, analyseras och visualiseras. Denna information ska sedan ligga till grund för både den skadeförebyggande och skadeavhjälpande verksamheten i Stockholms Brandförsvär. Information om stadens risker ska dessutom spridas till stadens övriga förvaltningar, andra myndigheter och andra aktörer. Särskilt viktig är den information som är nödvändig för att stadens samhällsplanering ska kunna

formation som är nödvändig för att stadens samhällsplanering ska kunna genomföras med hänsyn till riskbilden.

Brandförsvarets skadeförebyggande arbete

Brandförsvarets åtgärder för att förhindra olyckor samt lindra olyckors konsekvenser med förebyggande åtgärder

Brandförsvaret ska arbeta aktivt med att förhindra olyckor som föranleder räddningsinsats och lindra konsekvenserna av sådana olyckor. Detta ska göras med följande metoder:

Information:

Informationssatsningar ska främst riktas mot målgrupper som framstår som speciellt utsatta i riskanalysen samt andra utvalda nyckelgrupper. Allmängiltig information om skydd mot olyckor ska dessutom spridas till allmänheten via tillgängliga kanaler.

Rådgivning:

Brandförsvaret ska kunna ge råd och riktlinjer när den enskilde söker stöd för sitt eget skadeförebyggande arbete.

Tillsyn:

Brandförsvaret ska bedriva tillsyn utifrån den faktiska riskbilden. Stor uppmärksamhet ska riktas mot de situationer då den enskilde individen inte själv kan påverka säkerheten, som t.ex. vård, skola, publika lokaler m.m. Tillsynerna kan utföras enligt följande urval:

- **Löpande tillsyn:**
Planerade tillsyner av hela objekt, inklusive granskning av dokumentationen av brandskyddet. Tillsyn av farliga verksamheter enligt Lag om skydd mot olyckor 2 kap. 4§. Tillsyn enligt Lag om brandfarliga och explosiva varor.
- **Tematillsyner:**
Tillsyn mot särskilda problemställningar eller objektstyper.
- **Händelsebaserade tillsyner:**
Utförs med anledning av olyckor som inträffat i staden eller i omvärlden.

Sakkunniga i risk- och säkerhetsfrågor:

Brandförsvaret ska stödja stadens övriga förvaltningar samt andra myndigheter med sin sakkunskap i brand- och riskfrågor.

I respektive riskmiljö ska brandförsvaret främst arbeta med följande skadeförebyggande åtgärder:

Bostäder:

- Informationskampanjer om brandskydd i hemmet, vid behov riktade mot utvalda målgrupper.
- Rådgivning om brandsäkerhet i hemmet och riktlinjer om lämpliga åtgärder.

Trafikmiljö:

- Medverka i trafiksäkerhetsarbete som bedrivs för väg- och spårtrafik, bl.a. genom att följa upp inträffade händelser samt att påverka projekteringen av anläggningar som utgör stadens infrastruktur. Särskild uppmärksamhet ska riktas mot olycksrisker i tunnlar.

Arbetsplatser:

- Bistå ägare eller nyttjanderättshavare med råd och riktlinjer beträffande lämpliga brandskyddsåtgärder. Utbildningar kan tillhandahållas.
- Följa upp inträffade olycksfall som föranlett räddningsinsats, och vid behov utföra händelsebaserad tillsyn på speciella objekt eller objektstyper.
- Bedriva löpande tillsyn av farliga verksamheter enligt Lag om skydd mot olyckor, 2 kap. 4§ och tillsyn enligt Lag om brandfarliga och explosiva varor.

Vård, omsorg och utbildning:

- Bistå ägare eller nyttjanderättshavare med råd och riktlinjer beträffande lämpliga brandskyddsåtgärder.
- Utföra löpande tillsyn anpassade till objektens risker, samt vid behov utföra tematillsyn.
- Följa upp inträffade olycksfall som föranlett räddningsinsats, och vid behov utföra händelsebaserad tillsyn på speciella objekt eller objektstyper.
- Genomföra riktade utbildnings/informationssatsningar mot personal, elever och barngrupper.

Publika lokaler och offentliga miljöer

- Bistå ägare eller nyttjanderättshavare med råd och riktlinjer beträffande lämpliga brandskyddsåtgärder.
- Utföra löpande tillsyner anpassade till objektens risker, samt vid behov utföra tematillsyn.
- Följa upp inträffade olycksfall som föranlett räddningsinsats, och vid behov utföra händelsebaserad tillsyn på speciella objekt eller objektstyper.

Organisation

Brandförsvarets förebyggande arbete bedrivs i huvudsak av personal på de lokala distrikten, samt av personal på brandförsvarets utbildningsanläggning i Ågesta. Varje distrikt ansvarar för information, rådgivning, utbildning samt tillsyn inom sitt geografiska område. Detta skadeförebyggande arbete ska ske i samverkan med distriktens operativa personalresurs. Centralt i brandförsvaret finns det dessutom vissa

operativa personalresurs. Centralt i brandförsvaret finns det dessutom vissa gemensamma expertfunktioner. Dessa kan t.ex. hantera ärenden om brandfarlig/explosiv vara, byggnadstekniskt brandskydd samt riskhänsyn i samhällsplaneringen.

Brandförvarets tillsynsverksamhet beskrivs närmare i **Tillsynsplanen**. Övrigt förebyggande arbete beskrivs i **Verksamhetsplanen**. Verksamheten följs upp i den årliga verksamhetsberättelsen.

Sotning och brandskyddskontroll

Kommunen är ansvarig för att sotning och brandskyddskontroll utförs på fasta förbränningsanläggningar. Stockholm är indelat i sju sotningsdistrikt. För varje distrikt finns ett avtal med en skorstensfejarmästare eller ett företag för utförande av sotningen inom distriktet. Brandförsvaret har en expertfunktion som utvecklar och följer upp verksamheten. För att följa upp verksamheten kommer brandförsvaret att föra eget register över fastighetsägare som beviljats egen sotning eller byte till annan sotare. Brandförsvaret kommer aktivt att kontrollera förteckningar som finns hos anlitade skorstensfejarmästare och företag för att följa upp att brandskyddskontroll och sotning/rengöring utförs. På hemsidan ska brandförsvaret ska informera om vad sotning/rengöring och brandskyddskontroll innebär. Därutöver ska hemsidan innehålla information om frister, taxor, regler för egen sotning och byte till annan sotare.

Sotning och brandskyddskontroll beskrivs närmare i **Plan för brandskyddskontroll och sotning i Stockholms stad**.

Brandförsvarets skadeavhjälpande verksamhet

Att förbereda räddningsinsats

Utryckningsorganisationen ska kontinuerligt anpassas efter aktuell riskbild. Jourhavande Brandchef ansvarar för strategiska och normativa beslut om hur utryckningsorganisationens resurser skall användas. Jourhavande brandchef har som uppgift att följa riskbildens förändringar i ett kort tidsperspektiv och ansvara för att lämpliga anpassningar i utryckningsorganisationens slagkraft och gruppering genomförs. Brandförsvaret ska förbereda insatser mot nedanstående typer av olyckor i respektive riskmiljö (Olyckorna avgränsas till de som föranleder räddningsinsats). Förberedelserna kan både innebära att ha egen förmåga samt att genom avtal och överenskommelser ha tillgång till externa resurser för att hantera olyckan. Genom att förbereda dessa insatser får organisationen en grundläggande färdighet och förmåga vilka sedan kan användas även mot andra scenarier som kan föranleda räddningsinsats.

Bostadsmiljö:

- Brand
- Farligt ämne (främst stadsgas)

Trafikmiljö:

- Kollision personbil

- Farligt gods
- Olycka med stora fordon/farkoster

Arbetsplatser:

- Brand
- Farliga ämnen
- Personolyckor

Vård, omsorg och utbildning:

- Brand

Publika lokaler och offentlig miljö:

- Brand
- Personolycka
- Olyckor på is och i vatten
- Händelser med många skadade
- Spridning av farliga ämnen
- Olja i vattendrag
- Ras och kollapsade byggnader

Särskild uppmärksamhet ska inriktas på räddningstjänst i svåråtkomliga miljöer, som t.ex. tunnlar och undermarksanläggningar. Brandförsvaret ska följa, och medverka i, teknik- och metodutvecklingen inom området i både ett nationellt och ett internationellt perspektiv.

För att kunna utföra effektiva räddningsinsatser ska personalen uppfylla vissa grundkrav på genomgången kompetensutbildning. För att bibehålla och vid behov öka kompetensen för den utryckande personalen genomförs dessutom regelbundna utbildningar och övningar. Inriktningen på övningarna ska styras av aktuell riskbild och behov av att underhålla befintlig kompetens.

Brandförvarets interna övnings- och utbildningsverksamhet regleras av

Utbildnings- och kompetensplanen.

Brandförsvarets planerade resursanskaffning framgår av **Investeringsplanen.**

Alarmering

Larm till brandförsvaret sker i allmänhet med telefon till nr. 112. Uppringaren når då SOS-centralen, som genomför en kort intervju med uppringaren. Genom medlysning av brandförsvarets ledningsoperatörer larmas de enheter i brandförsvaret som bedöms vara lämpliga för att hantera situationen. Larm kan även inkomma till SOS från automatiska brandlarmanläggningar.

SOS-alarm har ett system som innebär att andra centraler i landet kan gå in och ta över uppgifterna från en central som har drabbats av driftstörningar. Arbete pågår för att brandförsvarets räddningscentralers uppgifter på motsvarande sätt ska kunna utföras från RC-syd i Huddinge eller från RC-norr i Täby.

Vid störningar i telenätet som innebär att 112-trafiken slås ut ska fordon placeras ut på strategiska platser i det drabbade området för att allmänheten ska ges möjlighet att komma i direktkontakt med brandförsvaret vid en nödsituation. Lämpliga uppställningsplatser är bl.a. vid brandstationer och T-banestationer. Allmänheten ska informeras om situationen via massmedia, och andra tillgängliga kanaler.

Samverkan

Operativ samverkan har i allmänhet något av två syften, antingen att säkra en snabb räddningsinsats eller att säkra en viss förmåga som grundorganisationen inte själv kan uppnå. Brandförsvaret har tecknat samverkansavtal med följande aktörer:

Operativ samverkan mellan länets kommuner

Räddningstjänstorganisationerna i Värmdö, Nacka, Stockholm, Lidingö, Solna, Sundbyberg samt Ekerö bedriver vid tidpunkten för handlingsprogrammets antagande ett operativt samarbete som innebär att regionens operativa resurser samordnas och nyttjas som en gemensam resurs. Även med kringliggande räddningsregioner finns avtal som innebär att styrkan på den närmaste brandstationen larmas, oavsett administrativa gränser. Det finns dessutom samverkansavtal om specialresurser som t.ex. resurser för yttre ledning, beskjutning av gasflaskor, kemorganisation och vattendykarinsatser.

Övriga samverkansparter vid tidpunkten för programmets antagande

Brandförsvaret har år 2004 även avtal med ett antal andra aktörer för att förbereda räddningsinsatser:

- SOS Alarm AB, beträffande larmmottagande.
- Sjöfartsverket, beträffande räddningsinsatser till sjöss (RITS)
- Släckmedelscentralen, beträffande storskalig släckutrustning för oljecisterner.
- Kustbevakningen, beträffande miljöräddningstjänst till sjöss.
- Statens räddningsverk, beträffande insatsstyrka för ledningsstöd.
- Solna-Sundbybergs Brandförsvarsförbund och Lidingö kommun ang. utförande av räddningstjänst och skadeförebyggande arbete.

Att hantera olyckor

Räddningstjänst ska syfta till att rädda liv, egendom eller miljö. En räddningsinsats ska påbörjas snarast möjligt när alla fyra kriterierna för räddningstjänst är uppfyllda. Dessa kriterier är enligt lagen om skydd mot olyckor 1kap 2§ följande:

- Behovet av ett snabbt ingripande
- Det hotade intressets vikt
- Kostnaderna för insatsen
- Omständigheterna i övrigt

Brandförsvarets skadeavhjälpande organisation är uppdelad i sju geografiska distrikt med var sin räddningsstyrka baserad på en brandstation. Respektive utryckningsstyrka är i första hand dimensionerad för att hantera olyckor av begränsad storlek som t.ex. lägenhetsbränder, trafikolyckor samt drunkningstillbud.

En extra beredskap utöver ovanstående ska upprättas vid tillfällen då detta är påkallat av riskbilden eller av problem med framkomligheten. Exempel på anledningar kan vara stora evenemang, demonstrationer och väderförhållanden.

Målet för utryckningsorganisationen är att den hjälpbehövande ska få adekvat hjälp snarast möjligt. Ambitionen inom Stockholms stad är att allt landområde med fast vägförbindelse ska nås av en räddningsstyrka inom 11 minuter från det att ett larm har inkommit till SOS-centralen. Styrkan ska ha kapacitet till att samtidigt utföra invändig och utvändig räddningsinsats mot en lägenhetsbrand. Riskbilden för lägenhetsbranden påvisar att denna kapacitet bör vara oförändrad över dygnet. För staden innanför tullarna är motsvarande tid satt till 9,5 minuter, p.g.a. en större andel av äldre och komplex bebyggelse med större risker för brandspridning.

Utryckningsorganisationen ska ha kapacitet till att skicka förstärkning till en pågående insats och samtidigt behålla en godtagbar förmåga till att hantera ytterligare larm. För att säkra denna förmåga ska utryckningsorganisationens bemanning uppgå till minimum 74 man. Om sjukfrånvaro anmäls i direkt anslutning till det aktuella arbetspasset ska övertidstjänstgöring ej inkallas under förutsättning att den för passet gällande analysen av risk- och hot bilden inte visar annat. Minimibemanningen inklusive täckstyrkan får inte understiga 71 man. Larmfrekvensen varierar över tiden och denna numerär är därför ett riktvärde, kring vilket bemanningen kan variera utifrån aktuell riskbild och belastning.

Större räddningsinsatser genomförs genom en samordning av styrkorna från flera distrikt. För detta krävs en särskild ledningsorganisation, som dels består av ledningsenheter för yttre ledning vid skadeplatsen, samt en inre stabsorganisation i räddningscentralen. Vid behov bidrar kringliggande räddningstjänster med ledningsstöd enligt uppgjorda avtal.

Brandförsvarets beredskapshållning beskrivs närmare i **Beredskapsinstruktionen**.

Brandförsvarets förmåga att leda räddningsinsatser beskrivs närmare i **Ledningsdoktrinen**. Stabsarbetet beskrivs i **Stabsinstruktionen**.

Räddningstjänst under höjd beredskap

Räddningstjänst under höjd beredskap bygger i huvudsak på den fredstida organisationen och dess ansvarsområden. Under en anpassningsperiod inför ett hotande krigsläge förstärks organisationen med civilpliktiga räddningsmän och andra samverkande resurser med specialkompetenser. Under anpassningsperioden genomförs även utbildning, övning och andra nödvändiga förberedelser.

För att skydda och rädda människor och egendom under höjd beredskap ska räddningstjänstorganisationen, utöver vad som i övrigt anges i handlingsprogrammet, ansvara för och utföra:

- Upptäckande, utmärkning och röjning av farliga områden
- Indikering, sanering och andra åtgärder för skydd mot kärnvapen och kemiska stridsmedel
- I samverkan med räddningshundar och andra resurser lokalisera och utföra räddningsinsatser i rasområden inklusive skyddsrum

- Delta i åtgärder för första hjälp och transport av skadade samt för befolkningsskydd

Åtgärder efter genomförd räddningsinsats

Olycksundersökningar och återföring av erfarenheter till det olycksförebyggande och skadeavhjälpande arbetet

Brandförsvaret ska undersöka alla inträffade olyckor som medfört räddningsinsatser. Olycksundersökningarna som genomförs ska syfta till att klarlägga orsakerna till olyckan, hur olyckans förlopp varit och hur räddningsinsatsen genomförts. Syftet med dessa undersökningar är att ta fram erfarenheter från inträffade olyckor och genomförda räddningsinsatser. Erfarenheterna skall sammanställas och analyseras tillsammans med övrigt underlag om riskbilden, för att kunna återföras till brandförsvarets övriga verksamheter, så att ett arbete med ständig förbättring kan ske inom både det olycksförebyggande och det skadeavhjälpande arbetet. Relevant information ska även överföras till stadens övriga förvaltningar, andra myndigheter och andra aktörer.

Brandförsvaret kommer att genomföra en grundläggande olycksundersökning vid samtliga olyckor som medfört räddningsinsats. Vid de olyckor som kan förväntas ge mycket kunskap och erfarenhet till kommunens säkerhetsarbete kommer denna grundläggande undersökning att kompletteras med en mer fördjupad olycksundersökning.

Brandförsvarets undersökning av olyckor regleras av Instruktion för upprättande av insatsrapport, Instruktion för Jourhavande brandinspektör och Instruktion för utvärdering av insatser.

Dokumentation av räddningsinsats

De beslut som fattas av brandförsvarets personal vid myndighetsutövning i samband med en räddningsinsats ska dokumenteras och redovisas skriftligt. Exempel på sådana beslut kan vara:

- Beslut om enskildas medverkan vid räddningsinsats genom tjänsteplikt.
- Ingrepp i annans rätt.
- Beslut om avslutad räddningsinsats.

Ovanstående regleras av Instruktion för dokumentation vid insats.

Stockholms hamnområden, ansvar vid sjö- och flygolyckor

Stockholms stads ansvarsområde för räddningstjänst vid sjö- och flygolyckor på vatten, utgörs av ett sammanhängande område i Saltsjön och Mälaren, beläget inom kommungränsen och med gräns i väster av en linje Eolshäll – Solviksbadet.

Bilaga 2:2

Stockholms hamnområden, ansvar vid utsläpp av skadligt ämne

Stockholms stads ansvarsområde för räddningstjänst när olja eller andra skadliga ämnen kommit lös på vatten, utgörs dels av ett sammanhängande område i Saltsjön och Mälaren beläget inom kommungränsen och med gräns i väster av en linje Eolshäll – Solviksbadet, dels ett område vid Hässelby värmeverk med gräns fastlandet – Hässelby holme - Lambarö – fastland.

Styrdokument och planer

Nedanstående dokument beskriver brandförsvarets verksamhet utifrån handlingsprogrammets innehåll. Brand- och räddningsnämnden har beslutanderätt för dessa dokument utifrån handlingsprogrammets riktlinjer. Brand- och räddningsnämnden äger dessutom rätt att för vissa dokument delegera beslutanderätt åt brandchefen.

Dokument	Uppdateringsintervall
Verksamhetsplan	Varje år
Investeringsplan	Varje år
Plan för brandskyddskontroll och sotning i Stockholms stad	Varje år
Tillsynsplan	Varje år
Utbildnings- och kompetensplan	Varje år
Beredskapsinstruktion	Varje år
Stadens riskbild	Fortlöpande

Brandförsvarets distriktsindelning

Nedanstående karta visar brandförsvarets sju geografiska distrikt med deras brandstationer.

